

Pojęcia kluczowe: *środki przymusu, tymczasowe aresztowanie, zmiana czasu z letniego na zimowy*

Marcin Rażny

Zastosowanie tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy a zmiana czasu z letniego na zimowy.

Glosa do postanowienia Sądu Rejonowego w Opatowie z 27.08.2021 r. (II Kp 152/21)

I. WSTĘP

Głosowanym postanowieniem Sąd Rejonowy w Opatowie zastosował wobec zatrzymanego w sprawie podejrzanego środków zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na maksymalny dopuszczalny przepisami Kodeksu postępowania karnego¹ okres, tj. na okres trzech miesięcy – od 25.08.2021 r. do 23.11.2021 r. Oznaczając jednak datę początkową oraz datę końcową pobytu podejrzanego w izolacji, jako godzinę zakończenia stosowania wobec niego tego środka wskazał porę inną niż ta, w której został on zatrzymany. O ile bowiem przyjął, iż tymczasowe aresztowanie w sprawie liczy się od 25.08.2021 r. od godz. 23:25, o tyle już określając jego termin końcowy, stwierdził, że upływa ono 23.11.2021 r., ale nie o godz. 23:25, tylko o godz. 22:25.

Wbrew jednak temu, co mogłoby się na pierwszy rzut oka wydawać, nie doszło tu ze strony Sądu Rejonowego w Opatowie do żadnej omyłki pisarskiej lub rachunkowej, krok ten był bowiem – jak wynika z treści uzasadnienia głosowanego postanowienia – zabiegiem w pełni zamierzonym. Sąd Rejonowy wprost bowiem wskazał, że określając termin końcowy stosowania wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania, miał na uwadze nie tylko fakt, iż miesiąc stosowania tego środka jest równoważny 30 dniom, ale także i tę okoliczność, że pod koniec października następuje zmiana czasu z letniego na zimowy. To właśnie sprawiło, że w sentencji postanowienia godzina, z którą stosowanie aresztu miało się zakończyć, różniła się od godziny, od której go zastosowano.

Sąd Rejonowy w Opatowie w uzasadnieniu głosowanego postanowienia poświęcił rozważaniom na ten temat zaledwie dwa zdania, i to niezawierające odwołań do żadnych regulujących to zagadnienie przepisów karnoprocesowych. Tymczasem

¹ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46 ze zm.), dalej: k.p.k.

to właśnie kwestia tego, czy przy zastosowaniu tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy konieczne jest uwzględnienie zmiany czasu z letniego na zimowy, jeżeli okres ten obejmuje ostatnią niedzielę października, jest nie tylko bardzo ciekawa z dogmatycznego punktu widzenia, ale i niezwykle istotna dla samego osadzonego oraz dla ochrony przysługującego mu prawa do wolności. Temu też zagadnieniu zostanie poświęcone niniejsze opracowanie.

II. PODSTAWA PRAWNA UWZGLĘDNIENIA ZMIANY CZASU

Choć nie wynika to bezpośrednio z uzasadnienia głosowanego postanowienia, przedstawione przez Sąd Rejonowy powody, dla których określił on taki, a nie inny termin końcowy stosowania wobec podejrzanego środka zapobiegawczego o charakterze izolacyjnym, przemawiają za przyjęciem, iż wyznaczając go, miał on na uwadze m.in. treść art. 127b k.p.k. Zgodnie bowiem z dyspozycją zawartą w tym przepisie, jeżeli czas trwania środków przymusu (a więc m.in. tymczasowego aresztowania, obserwacji psychiatrycznej albo procesowej kary porządkowej aresztowania²) określony jest w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się, że tydzień liczy się za 7 dni, miesiąc za 30 dni, a rok za 365 dni. Przepis ten uznać zatem należy za *lex specialis* w stosunku do art. 123 § 2 k.p.k.³, niezależnie bowiem od tego, ile dni będzie liczył każdy miesiąc kalendarzowy, który podejrzany (oskarżony) spędzi w izolacji, nie będzie to determinować – w razie określenia przez sąd tego czasu w miesiącach – długości jego pobytu w jednostce penitencjarnej.

Treść art. 127b k.p.k. prowadzi zatem do wniosku, że zastosowanie wobec podejrzanego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na maksymalny dopuszczalny przepisami Kodeksu postępowania karnego okres, tj. na okres trzech miesięcy, zawsze będzie się wiązało z pozbawieniem go wolności na równe 90 dni (3 x 30), przy czym pojęcie dnia zostało doprecyzowane w art. 127c k.p.k. Przepis ten stanowi bowiem, że za dzień trwania środka przymusu skutkującego pozbawieniem kogoś wolności przyjmuje się okres 24 godzin, liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia go wolności, czyli dokładnie określonego (co do godziny i minuty⁴) momentu, w którym zatrzymany na skutek działań organów ścigania utracił możliwość swobodnego poruszania się. Przy obliczaniu czasu trwania takiego środka przymusu znaczenie będą więc mieć nie tylko daty kalendarzowe, ale nawet godziny⁵.

2 S. Steinborn (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX/el. 2016, teza 2 do art. 127c.

3 M. Kurowski (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, red. D. Świecki, Warszawa 2024, s. 535.

4 G. Krysztofiuk (w:) *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–424*, red. D. Drązewicz, Warszawa 2020, teza 3 do art. 127c.

5 H. Paluszkievicz (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2023, s. 296.

Skoro zatem miesiąc stosowania tymczasowego aresztowania zawsze liczyć się będzie za 30 dni, a dzień jego trwania równać się będzie 24 godzinom, zastosowanie wobec podejrzanego rzeczonoego środka przymusu na maksymalny wskazany w art. 263 § 1 k.p.k. okres, tj. na okres trzech miesięcy, każdorazowo wiązać się będzie z umieszczeniem go w izolacji na 2 160 godzin (3 x 30 x 24). Rachunek ten niewątpliwie należy mieć na uwadze przy oznaczaniu terminu początkowego oraz końcowego okresu, w którym zatrzymany ma przebywać w jednostce penitencjarnej.

Zmiana czasu z letniego na zimowy, do której dochodzi co roku w ostatnią niedzielę października, polega na zmianie wskazań zegarów w tym dniu z godz. 3:00 na godz. 2:00. Niedzielę tę można więc *de facto* uznać za najdłuższy dzień w roku, jako jedyny bowiem wynosi on nie 24, tylko aż 25 godzin. Tym samym również i październik będzie najdłuższym miesiącem w roku, liczyć on bowiem będzie aż 31 dni i jedną godzinę.

W tym stanie rzeczy uwzględnienie przez Sąd Rejonowy w Opatowie zmiany czasu z letniego na zimowy przy stosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania uznać należy nie tylko za słuszne, ale wręcz za niezbędne, zważywszy na fakt, iż zastosował on tymczasowe aresztowanie na okres pełnych trzech miesięcy. Orzeczenie tego środka na maksymalny wskazany w art. 263 § 1 k.p.k. okres w sytuacji, gdy jego termin początkowy wypada jeszcze przed zmianą czasu, a jego termin końcowy już po, i oznaczenie takiej samej godziny końcowej jak godzina początkowa, wiązałoby się bowiem z zastosowaniem tego środka nie na trzy miesiące, tylko na trzy miesiące i jedną godzinę. Niewątpliwie więc przekraczałoby to maksymalny dopuszczalny okres, o którym mowa w art. 263 § 1 k.p.k.

III. WPŁYW ZMIANY CZASU NA INNE POSTĘPOWANIA

Podnieść jednak należy, że zagadnienie w postaci konieczności uwzględnienia zmiany czasu z letniego na zimowy aktualizować się będzie nie tylko przy stosowaniu wobec podejrzanego na podstawie art. 263 § 1 k.p.k. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na maksymalny wskazany w tym przepisie okres trzech miesięcy, ale też w każdym przypadku, w którym ustawa określa maksymalny okres zastosowania lub przedłużenia stosowania środka przymusu skutkującego pozbawieniem kogoś wolności, a sąd zdecyduje się orzec go właśnie na ten maksymalny okres, jeżeli jego termin początkowy wypadnie przed zmianą czasu, zaś jego termin końcowy już po. Z taką sytuacją będziemy mieć do czynienia m.in. przy orzekaniu obserwacji psychiatrycznej na maksymalny okres czterech tygodni albo przy jej przedłużaniu w sytuacji, gdy łączny czas jej trwania wyniesie osiem tygodni (art. 203 § 3 k.p.k.), przy przedłużaniu tymczasowego aresztowania po wydaniu pierwszego wyroku skazującego przez sąd pierwszej instancji na maksymalny okres sześciu miesięcy

(art. 263 § 7 k.p.k.), przy zastosowaniu tymczasowego aresztowania na maksymalny okres trzech miesięcy po uprawomocnieniu się postanowienia orzekającego środek zabezpieczający w postaci umieszczenia sprawcy w zakładzie zamkniętym, albo przy jego przedłużaniu na dalszy maksymalny okres jednego miesiąca (art. 264 § 3 k.p.k.), przy stosowaniu procesowej kary porządkowej aresztowania na maksymalny okres 30 dni (art. 287 § 2 k.p.k.), czy też przy stosowaniu tymczasowego aresztowania w postępowaniu ekstradycyjnym na maksymalny okres 100 dni (art. 607k § 3 k.p.k., art. 611to § 3 k.p.k.), na okres 40 dni (art. 605 § 2 k.p.k.) albo też na okres 7 dni (art. 607a § 2 k.p.k., art. 607k § 3a k.p.k.). Oczywiście nie w każdym ze wskazanych wyżej przypadków termin początkowy i końcowy stosowania danego środka przymusu określać się będzie co do dnia i godziny w postanowieniu o jego zastosowaniu albo w postanowieniu o przedłużeniu jego stosowania (art. 251 § 2 k.p.k. stawia ten wymóg jedynie postanowieniom w przedmiocie tymczasowego aresztowania), niemniej jednak w każdym przypadku rzeczywisty okres jego stosowania nie będzie mógł przekroczyć liczby godzin stanowiącej iloczyn maksymalnej liczby dni, na jakie można ten środek orzec, oraz liczby 24.

Zmiana czasu z letniego na zimowy musi być również uwzględniana przy obliczaniu terminu rozpoczęcia oraz zakończenia wykonywania przez skazanego orzeczonej wobec niego kary izolacyjnej, i to niezależnie od tego, czy chodzi o karę wymierzoną mu w prawomocnym wyroku skazującym, czy też o karę zastępczą. Zauważyć bowiem należy, że art. 127b k.p.k. oraz art. 127c k.p.k. mają swoje odpowiedniki w Kodeksie karnym wykonawczym⁶, a są nimi art. 12c k.k.w. oraz art. 12d k.k.w.⁷ Ten ostatni wprost zresztą stanowi, że za dzień trwania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu, zastępczej kary aresztu, kary porządkowej czy też środka przymusu skutkującego pozbawieniem kogoś wolności przyjmuje się okres 24 godzin, liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia tej osoby wolności. Również i tutaj, podobnie jak na gruncie art. 127c k.p.k., kluczowe znaczenie będzie więc mieć liczba godzin, które osadzony finalnie spędzi w izolacji.

Także przy zaliczaniu okresu rzeczywistego pozbawienia skazanego wolności w danej sprawie na poczet orzeczonej wobec niego kary może się okazać, że przebywanie przez niego w izolacji w okresie, w którym następuje zmiana czasu, będzie mieć znaczenie dla ostatecznego wymiaru tej kary. Zgodnie bowiem z art. 63 § 1 Kodeksu karnego⁸ okres ten zalicza się na poczet kary, zaokrąglając go w górę do pełnego dnia, z kolei za dzień w rozumieniu tego przepisu przyjmuje się okres 24 godzin, liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia skazanego wolności (art. 63 § 5 k.k.). Gdyby więc finalnie się okazało, że zmiana wskazań zegarów z godz. 3:00 na godz. 2:00, do której to

6 Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2025 r. poz. 911), dalej: k.k.w.

7 A. Gerecka-Żołyńska (w:) *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, red. A. Gerecka-Żołyńska, Warszawa 2023, s. 170.

8 Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383), dalej: k.k.

dochodzi co roku w ostatnią niedzielę października, skutkująca *de facto* tym, iż dzień ten wynosi nie 24, tylko 25 godzin, przesądzi o tym, że łączny okres pobytu skazanego w izolacji przed wydaniem prawomocnego wyroku skazującego (np. w charakterze tymczasowo aresztowanego) przekroczy choćby tylko o minutę liczbę pełnych dni, to nawet takie krótkie przekroczenie odniesie ten skutek, że na poczet orzeczonej wobec niego kary zaliczy się o jeden dzień więcej⁹.

IV. PODSUMOWANIE

Świadomość, iż przebywanie przez podejrzanego w izolacji w chwili, w której następuje zmiana czasu z letniego na zimowy, skutkuje tym, że w ostatnią niedzielę października spędza on w zamknięciu *de facto* o jedną godzinę więcej niż w pozostałe dni roku, nakazuje uwzględniać ten fakt przy oznaczaniu okresu czasu, na jaki zostaje on pozbawiony wolności z racji zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, a już zwłaszcza przy określaniu daty końcowej stosowania wobec niego rzeczonoego środka przymusu. Cel w postaci nieprzekroczenia maksymalnego okresu czasu, na jaki zgodnie z właściwymi przepisami Kodeksu postępowania karnego (w omawianej sprawie – zgodnie z art. 263 § 1 k.p.k.) środek ten może być zastosowany, można osiągnąć na dwa sposoby. Pierwszy z nich, rekomendowany w sytuacji, gdy sąd koniecznie chce zastosować tymczasowe aresztowanie na ów maksymalny okres, polega na wskazaniu różnych godzin rozpoczęcia oraz zakończenia stosowania wobec podejrzanego tego środka, tak jak to uczynił w głosowanym postanowieniu Sąd Rejonowy w Opatowie. Zaznaczyć jednak należy, że w takim przypadku warto by umotywować jakoś ten krok w uzasadnieniu postanowienia o zastosowaniu wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania, i to w sposób możliwie jak najbardziej zrozumiały dla przeciętnego odbiorcy. Zwiększy to szanse na uniknięcie ewentualnego wniosku o sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej lub rachunkowej, jaki mógłby wystosować do sądu dyrektor (lub zastępca dyrektora) jednostki penitencjarnej, do której podejrany zostanie finalnie przyjęty.

Drugi proponowany sposób ma charakter o wiele mniej „rewolucyjny”, gdyż polega on po prostu na zastosowaniu tymczasowego aresztowania na okres krótszy niż maksymalny możliwy do orzeczenia, przy oznaczeniu takiej samej godziny początkowej oraz końcowej stosowania wobec podejrzanego tego środka przymusu. Jako że zgodnie z treścią art. 251 § 2 zdanie 1 k.p.k. w postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania należy nie tylko oznaczyć termin, do którego owo aresztowanie ma trwać, ale też określić czas jego trwania, sentencja postanowienia mogłaby np. przybrać formę: *postanawia zastosować wobec (...) środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 2 miesięcy, 29 dni oraz 1 godziny, tj. na okres od*

9 I. Zgoliński (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2023, s. 471.

*dnia (...) godz. (...) do dnia (...) godz. (...) (oczywiście konieczne byłoby wówczas wyjaśnienie w uzasadnieniu tego postanowienia, dlaczego zastosowanie tego środka nie następuje po prostu na okres 2 miesiące i 29 dni, tylko na okres 2 miesiące, 29 dni oraz 1 godziny, gdyż bez zwrócenia uwagi na kwestię zmiany czasu krok ten mógłby niestety dla wielu osób pozostać niezrozumiały). Wydaje się jednak, że pomimo jednoznacznego brzmienia art. 251 § 2 k.p.k. ewentualne uchybienie obowiązкови określenia czasu trwania tymczasowego aresztowania w jednostkach czasu oraz poprzestanie jedynie na wskazaniu jego daty początkowej i końcowej w żaden sposób nie niweczy legalności zastosowanego środka zapobiegawczego¹⁰, stąd też ewentualne ograniczenie się do formuły: *postanawia zastosować wobec (...) środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres od dnia (...) godz. (...) do dnia (...) godz. (...)* powinno być wystarczające.*

mgr Marcin Rażny

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Asystent sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Krakowie w II Wydziale Karnym. Aplikant aplikacji uzupełniającej sędziowskiej (VI rocznik).

Graduate of the Faculty of Law and Administration of the Jagiellonian University in Kraków judge's assistant at the Court of Appeal of Kraków, II Criminal Division trainee in a complementary judicial training programme (6th cohort).

ORCID: 0000-0002-6852-4324

¹⁰ Tak np. postanowienie SA w Katowicach z 15.12.1999 r. (II AKz 366/99), LEX nr 42103.

ABSTRACT

Keywords: *coercive measures, pre-trial detention, change from summer time to winter time*

**Application of pre-trial detention for a period of three months
in the context of change from summer time to winter time.
Commentary on the decision of the District Court of Opatów
of 27 August 2021 (II Kp 152/21)**

The purpose of this commentary is attempt to determine whether, when applying with regard to a suspect a precautionary measure in the form of pre-trial detention for the maximum period specified in Article 263(1) of the Code of Criminal Procedure, i.e., for three months, it is necessary to take into account the change from summer time to winter time, if the initial date of application of this measure falls before the change of time and the final date falls after change of time. The author of this commentary shares the position expressed in the analysed decision of the District Court of Opatów regarding the need to take into account the change of time, supplementing it with additional argumentation.

Bibliografia

1. **Gerecka-Żołyńska Anna** (w:) *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, red. A. Gerecka-Żołyńska, Warszawa 2023
2. **Krysztofiuk Grzegorz** (w:) *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–424*, red. D. Drajewicz, Warszawa 2020
3. **Kurowski Michał** (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, red. D. Świecki, Warszawa 2024
4. **Paluszkiewicz Hanna** (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2023
5. **Steinborn Sławomir** (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX/el. 2016
6. **Zgoliński Igor** (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrżosek, Warszawa 2023